

**มาตรการคุ้มครองการใช้แรงงานเด็กขายพวงมาลัยในเวลากลางคืน
ในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี**
**Protective Measures for Child Labor in Nighttime Garland Selling
in Koh Samui District, Surat Thani Province**

ธีรพงษ์ ยืนนาน

Teerapong Yunnan

สาขาวิชาการพัฒนาระบบการยุติธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทร 084-036-5528 อีเมล Nonsamui2538@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่การใช้แรงงานเด็กขายพวงมาลัยในเวลากลางคืนในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี (2) วิเคราะห์กฎหมายและมาตรการคุ้มครองแรงงานเด็กในประเทศไทย และ (3) หามาตรการคุ้มครองการใช้แรงงานเด็กขายพวงมาลัยในเวลากลางคืน ในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี การวิจัยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ โดยอาศัยการวิเคราะห์เอกสารและการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาคือ แรงงานเด็กขายพวงมาลัยในเวลากลางคืนในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการใช้แรงงานเด็กขายพวงมาลัยในเวลากลางคืนในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ดังนี้ 1) ปัจจัยทางเศรษฐกิจและความเปราะบางของครอบครัว 2) ปัจจัยเชิงโครงสร้างทางสังคมและการขาดระบบคุ้มครองทางสังคมที่มีประสิทธิภาพ 3) ปัจจัยด้านการศึกษาและโอกาสในการพัฒนาศักยภาพ 4) ปัจจัยด้านพื้นที่และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และ 5) ปัจจัยด้านการกำกับดูแลและบทบาทของครอบครัว เกิดปัญหากฎหมายการใช้แรงงานเด็กและกฎหมายคุ้มครองเด็กไม่เต็มประสิทธิภาพ ทำให้เด็กยังคงถูกใช้แรงงาน ผิดกฎหมายและมาตรการคุ้มครองแรงงานเด็กที่ส่งผลต่อการทำให้เกิดปัญหาการใช้แรงงานเด็กขายพวงมาลัยในเวลากลางคืนในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย เนื่องจากข้อบัญญัติและกฎหมายท้องถิ่นที่ขาดบทบาทและอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจนในการตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานเด็ก ในพื้นที่ เกาะสมุย เกิดช่องว่างของการบังคับใช้ข้อบัญญัติและกฎหมายท้องถิ่นที่ไม่สามารถคุ้มครองเด็กในพื้นที่เฉพาะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้เสนอมาตรการคุ้มครองการใช้แรงงานเด็กขายพวงมาลัยในเวลากลางคืนสำหรับพื้นที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อแก้ไขปัญหาการบังคับใช้กฎหมายท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย 3 มาตรการหลัก คือ มาตรการคุ้มครองทางกฎหมายเฉพาะสำหรับการขายพวงมาลัยในเวลากลางคืน มาตรการสนับสนุนด้านเศรษฐกิจและสังคม และมาตรการด้านการศึกษาและการพัฒนาทักษะสำหรับเด็ก

คำสำคัญ: แรงงานเด็ก สิทธิเด็ก มาตรการคุ้มครอง กระบวนการยุติธรรม เกาะสมุย

Abstract

This study aims to (1) examine the factors contributing to the use of child labor in nighttime garland selling in Koh Samui District, Surat Thani Province, (2) analyze relevant laws and child labor protection measures in Thailand, and (3) propose appropriate protective measures for children engaged in garland selling at night in the study area. A qualitative research methodology was employed, utilizing document analysis and both participatory and non-participatory observation. The target group consisted of child laborers engaged in nighttime garland selling in Koh Samui District.

The findings reveal five key factors influencing the persistence of child labor in this context: (1) economic hardship and household vulnerability, (2) structural social factors and the absence of an effective social protection system, (3) limited access to education and capacity development opportunities, (4) environmental and spatial working conditions, and (5) family supervision and governance. The study further identifies legal gaps, particularly the insufficient enforcement of child labor and child protection laws, as well as the lack of clarity and authority in local regulations, which hinder effective protection of children in Koh Samui. To address these issues, the study proposes three major protective measures tailored to the local context: (1) the development of specific legal frameworks regulating nighttime garland selling by children, (2) economic and social support measures for vulnerable families, and (3) educational and skill-development initiatives for affected children.

Keywords: child labor, child rights, protection measures, justice system, Koh Samui

ความสำคัญของปัญหา

เด็กเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าสูงสุดและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าในอนาคต จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพในทุกมิติ ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนได้รับการคุ้มครองจากการถูกเอารัดเอาเปรียบจากบุคคลและสังคม¹ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 4 “เด็ก” หมายถึง บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมผู้ที่สมรสและบรรลุนิติภาวะแล้ว นอกจากนี้ในมาตรา 23 ยังกล่าวไว้อีกว่า เด็กจะต้องมีผู้ปกครอง ซึ่งทำหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และพัฒนาเด็กไม่ให้อยู่ในสภาวะที่อาจเกิดอันตรายต่อร่างกายหรือจิตใจ ทั้งนี้ ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ สิทธิของเด็กถูกแบ่งออกเป็น 4 ด้านสำคัญ ได้แก่ สิทธิในการมีชีวิตอยู่รอด การได้รับการพัฒนา การคุ้มครอง และการมีส่วนร่วม ซึ่งจัดเป็นกรอบแนวคิดปกป้องเด็กอย่างรอบด้าน² ซึ่งภายใต้กรอบกฎหมายดังกล่าวยังสอดคล้องกับ สิทธิของเด็กซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล โดยเฉพาะตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ซึ่งถือเป็นสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนฉบับแรกที่รับรองสิทธิของเด็กไว้อย่างครอบคลุม โดยมีหลักการสำคัญ 2 ประการ คือ “การไม่เลือกปฏิบัติ” และ “การคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก” ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการกำหนดนโยบาย กฎหมาย และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับเด็กในทุกประเทศภาคี รวมถึงประเทศไทยด้วยอนุสัญญาฉบับนี้รับรองสิทธิของเด็กไว้ใน 4 ด้านหลัก

¹ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2568). สารประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เนื่องในวันเด็กแห่งชาติ [Online].

เข้าถึงได้จาก <https://www.nhrc.or.th/th/northeast/nhrc-northeastern-region-news/13966> [2568, มิถุนายน 1]

² พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546.

ได้แก่ (1) สิทธิในการมีชีวิตรอด (2) สิทธิในการได้รับการคุ้มครอง (3) สิทธิในการได้รับการพัฒนา (Right to Development) และ (4) สิทธิในการมีส่วนร่วม³ สิทธิทั้ง 4 ประการนี้ล้วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้แรงงานเด็ก โดยเฉพาะกรณีของเด็กต้องทำงานในลักษณะที่ไม่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ ซึ่งส่งผลกระทบต่อโอกาสในการเจริญเติบโต การศึกษา และความปลอดภัยของตน

แม้ว่าประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 เป็นกฎหมายสำคัญในการคุ้มครองแรงงานเด็ก ซึ่งกำหนดอายุขั้นต่ำในการทำงาน เวลาในการทำงาน และประเภทของงานที่เหมาะสมกับเด็ก แต่ในทางปฏิบัติยังพบช่องโหว่หลายประการ ส่งผลให้แรงงานเด็กไม่สามารถได้รับความคุ้มครองได้อย่างเต็มที่ ทำให้เด็กที่ใช้แรงงานถูกนายจ้างเอารัดเอาเปรียบ⁴ ดังนั้นการคุ้มครองแรงงานเด็ก จำเป็นต้องมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงข้อบัญญัติ และมาตรการทางประการในกฎหมายปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความมั่นคงในชีวิต สุขภาพ สวัสดิภาพ และพัฒนาการของเด็กที่ใช้แรงงานมากยิ่งขึ้น ซึ่งการปรับปรุงและพัฒนาเหล่านั้นจะต้องนำไปสู่การคุ้มครองแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ⁵ จากข้อมูลล่าสุดปี 2567 พบว่า เด็กวัยต่ำกว่า 15 ปี ยังมีสัดส่วนในตลาดแรงงานถึง 35% ซึ่งถือว่าเกินค่ามาตรฐานขั้นต่ำและขัดต่อพันธกรณีสิทธิมนุษยชนที่ไทยเป็นภาคี⁶ ปัญหานี้ยิ่งทวีความรุนแรงในสถานการณ์ที่ระบบบังคับใช้กฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ⁷ อย่างไรก็ตาม แม้จะมีกฎหมายที่ครอบคลุมการคุ้มครองแรงงานเด็กในระดับประเทศ แต่สถานการณ์แรงงานเด็กในบางพื้นที่ของประเทศไทยยังคงน่าห่วง โดยเฉพาะในพื้นที่ท่องเที่ยว เช่น อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสูง พบว่า เด็กจำนวนหนึ่งยังคงเข้าร่วมในตลาดแรงงานในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ โดยเฉพาะการขายพวงมาลัยในเวลากลางคืนริมถนนหรือบริเวณแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ข้อมูลจากกระทรวงแรงงานในปี พ.ศ. 2568 ระบุว่ามีการดำเนินการตรวจสอบแรงงานผิดกฎหมายในพื้นที่เกาะสมุย โดยพบเด็กบางรายเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมแรงงานที่เข้าข่ายการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก ทั้งในภาคบริการและแรงงานนอกระบบ โดยที่การบังคับใช้กฎหมายยังขาดประสิทธิภาพในการควบคุมแรงงานนอกระบบและไม่สามารถติดตามแรงงานเด็กที่เปลี่ยนสถานที่ทำงานบ่อยครั้งได้อย่างครอบคลุม⁸ นอกจากนี้ รายงานจากกระทรวงแรงงานสหรัฐอเมริกา (ILAB) ยังระบุว่า ระบบการกำกับดูแลแรงงานเด็กในประเทศไทยยังไม่สามารถป้องกันการใช้แรงงานเด็กในลักษณะที่เสี่ยงกฎหมายหรือซ่อนรูปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในภาคการท่องเที่ยวที่เด็กอาจเข้าร่วมทำงานโดยไม่ได้รับการจดทะเบียนอย่างถูกต้อง⁹ ปัญหานี้ยิ่งตอกย้ำความจำเป็นในการศึกษาและพัฒนามาตรการที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น

³ อภิวิรัตน์ นิยมไทย. (2552). **อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child)**. ใน **สนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่คนไทยควรรู้ : การปฏิรูปกฎหมาย**. กรุงเทพฯ : สำนักกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

⁴ นิชาวีร์ นามธรรม และ สุศักดิ์ มีบัว. (2562). **ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 : ศึกษากรณีการจ้างแรงงานเด็ก**. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

⁵ Business and Law. (2022). **The Ban on Night Work as a Part of the Special Protection of Minor Labour** [Online]. Available : <https://doi.org/10.370.75/BAL.2022.04.04> [2024, May 25]

⁶ International Labour Organization. (2024). **Global Child Labour Trends: 2024 edition** [Online]. Available : <https://www.ilo.org> [2024, May 25]

⁷ International Labour Organization. (2024). **Ibid.**

⁸ Ministry of Labour. (2025). **“พิพัฒน์” นำทีมชุด “ไทรเทพพิทักษ์” ลงพื้นที่เกาะสมุย ตรวจเข้มแรงงานลงพื้นที่ตรวจสอบแรงงานผิดกฎหมายรวมเด็ก** [Online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.mol.go.th/news> [2568, มิถุนายน 2].

⁹ U.S. Department of Labor, Bureau of International Labor Affairs. (2023). **Findings on the worst forms of child labor -Thailand** [Online]. Available : <https://www.dol.gov/agencies/ilab/resources/reports/child-labor/thailand> [2024, June 2]

เพื่อให้สามารถคุ้มครองเด็กจากการตกเป็นเหยื่อของแรงงานกลางคืนอย่างยั่งยืน ทั้งนี้การใช้แรงงานเด็กที่ทำงานในเวลากลางคืนยังก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพกายและจิตใจของเด็กอย่างรุนแรง แม้จะมีกฎหมายและมาตรการคุ้มครอง แต่การบังคับใช้ยังมีข้อจำกัด จำเป็นต้องมีการปรับปรุงกฎหมาย การบังคับใช้ที่เข้มงวดขึ้น และการส่งเสริมการศึกษาเพื่อป้องกันและลดปัญหาแรงงานเด็กในเวลากลางคืนอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ในบางพื้นที่ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยว จากการสำรวจในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า เด็กจำนวนหนึ่งยังคงมีบทบาทในใช้แรงงาน โดยเฉพาะการขายพวงมาลัยในเวลากลางคืน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และการบังคับใช้กฎหมายที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายที่ซับซ้อนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการบังคับใช้กฎหมายที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าจึงมีความสำคัญในการศึกษาสภาพปัญหา และปัจจัยที่ก่อให้เกิดการใช้แรงงานเด็กในพื้นที่เกาะสมุย รวมถึงการหามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานเด็กในพื้นที่เฉพาะ โดยมุ่งเน้นการเสนอแนวทางในการพัฒนาโยบายและกลไกการบังคับใช้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมความมั่นคงทางชีวิต สุขภาพ และการศึกษาของเด็กในบริบทพื้นที่ท่องเที่ยว อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี อันจะนำไปสู่การคุ้มครองแรงงานเด็กอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการใช้แรงงานเด็กขายพวงมาลัยในเวลากลางคืนในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษากฎหมายและมาตรการคุ้มครองการใช้แรงงานเด็กในประเทศไทย
3. เพื่อหามาตรการคุ้มครองการใช้แรงงานเด็กขายพวงมาลัยในเวลากลางคืน ในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สมมติฐานของการศึกษา

การใช้แรงงานเด็กขายพวงมาลัยในเวลากลางคืนในพื้นที่อำเภอเกาะสมุยเกิดขึ้นเนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ อีกทั้งกฎหมายที่มีอยู่ยังขาดความครอบคลุมในการป้องกันปัญหานี้ นอกจากนี้หากนำแนวทางจากต่างประเทศมาประยุกต์ใช้ ควบคู่กับการพัฒนามาตรการทางสังคมและเศรษฐกิจ จะสามารถช่วยลดปัญหานี้ได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้แรงงานเด็กขายพวงมาลัยในเวลากลางคืนในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมถึงสาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเด็ก และการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองแรงงานเด็ก ทั้งในมิติของกฎหมายไทยและกฎหมายระหว่างประเทศ รวมไปถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองแรงงานเด็กในประเทศไทย เพื่อศึกษาแนวทางและมาตรการในการพัฒนากฎหมายเพื่อคุ้มครองการใช้แรงงานเด็กขายพวงมาลัยในเวลากลางคืนที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ เด็กและเยาวชน ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนส่วนบุคคลในพื้นที่ อำเภอกะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี และทำงานขายพวงมาลัยในเวลากลางคืน หรือจนข้อมูลล้มตัวจากคัดเลือกด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก

ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยจะมุ่งเน้นไปที่พื้นที่อำเภอกะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเฉพาะบริเวณแหล่งท่องเที่ยวและย่านธุรกิจการค้าที่มีการใช้แรงงานเด็กขายพวงมาลัยในเวลากลางคืน

กรอบแนวคิดในการศึกษา

วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัย กฎหมาย และมาตรการคุ้มครองแรงงานเด็กขายพวงมาลัยในเวลากลางคืนในพื้นที่อำเภอกะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ลักษณะการวิจัยเป็นการผสมผสานระหว่างการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิชาการ (Documentary Research) กับการสังเกตการณ์ภาคสนามทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สะท้อนทั้งมิติทางกฎหมายและมิติทางสังคม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมุ่งเน้นไปที่เด็กและเยาวชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขายพวงมาลัยในเวลากลางคืน ตลอดจนผู้ปกครอง ครอบครัว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น จนกระทั่งข้อมูล

มีความอึดตัวและไม่ปรากฏประเด็นใหม่เพิ่มเติม การเก็บข้อมูลดำเนินการผ่านการสังเกตพฤติกรรมในพื้นที่ท่องเที่ยวและย่านเศรษฐกิจสำคัญของเกาะสมุย ควบคู่กับการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการเพื่อสร้างความเข้าใจที่รอบด้านเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงของแรงงานเด็ก

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วยแบบบันทึกการสังเกต แบบบันทึกภาคสนาม และคู่มือสนทนากึ่งโครงสร้างเพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เชิงประเด็น (Thematic Analysis) เพื่อตีความและสังเคราะห์ให้เห็นประเด็นหลักที่สะท้อนถึงปัญหา ช่องว่างทางกฎหมาย และแนวทางคุ้มครองที่เหมาะสม

นอกจากนี้ การวิจัยยังให้ความสำคัญกับจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกี่ยวข้องกับกลุ่มเด็กและเยาวชน ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลทุกรายได้รับการเก็บรักษาเป็นความลับ ใช้รหัสแทนชื่อเพื่อป้องกันการระบุตัวบุคคล และการสังเกตหรือการสนทนาถูกดำเนินการภายใต้หลักการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือและสอดคล้องกับมาตรฐานจริยธรรมทางวิชาการ

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาปัจจัยการใช้แรงงานเด็กชายพวงมาลัยในเวลากลางคืนในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อให้เข้าใจถึงสภาพปัญหา ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้แรงงานเด็กในบริบทพื้นที่ท่องเที่ยว การศึกษานี้ครอบคลุมมิติต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ ปัจจัยการใช้แรงงานเด็กและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ผลกระทบของการใช้แรงงานเด็กกฎหมายและมาตรการคุ้มครอง และการวิเคราะห์ ในมิติสิทธิเด็กขั้นพื้นฐาน บทนี้จึงได้นำเสนอสรุปผลการวิจัยในแต่ละประเด็นเพื่อให้เข้าใจภาพรวมของปัญหาและแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสม โดยสรุปได้ดังนี้

ปัจจัยการใช้แรงงานเด็กชายพวงมาลัยในเวลากลางคืน อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการวิจัยด้านลักษณะและบริบทของเด็กชายพวงมาลัยพบว่า เด็กที่ทำงานมีทั้งเพศชายและหญิง อายุประมาณ 6 - 18 ปี มีทั้งกลุ่มที่ยังอยู่ในระบบการศึกษาและกลุ่มที่หลุดออกนอกระบบ ภูมิหลังครอบครัวส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้างรายวันหรือเกี่ยวข้องกับภาคท่องเที่ยวที่มีรายได้ผันผวนและไม่แน่นอนหลายครัวเรือน มีภาระหนี้สินหรือโครงสร้างครอบครัวเปราะบาง เด็กเลือกทำงานในทำเลที่นักท่องเที่ยวหนาแน่น เช่น หาดเฉวง บางรักซ์ พิชเซอร์แมน หน้าทอน และละไม โดยปฏิบัติงานเฉลี่ย 5 - 8 ชั่วโมงต่อคืน ในช่วงเวลาประมาณ 17.00 - 01.00 น. มีรายได้ราว 300 - 800 บาทต่อคืน และสูงขึ้นในช่วงฤดูการท่องเที่ยว

ด้านปัจจัยที่ผลักดันการใช้แรงงานเด็ก พบประเด็นหลัก 5 ด้านที่ทำงานร่วมกันอย่างเชื่อมโยง ได้แก่ (1) ปัจจัยเศรษฐกิจและความเปราะบางของครัวเรือน ซึ่งค่าครองชีพสูงไม่สอดคล้องรายได้ ทำให้ครอบครัวต้องพึ่งพารายได้จากสมาชิกทุกคน (2) ข้อจำกัดเชิงโครงสร้างและระบบคุ้มครองทางสังคมที่ไม่เพียงพอ ทำให้กลไกกำกับตรวจสอบในพื้นที่ท่องเที่ยวยังไม่เข้มแข็ง การประสานงานระหว่างหน่วยงานเกี่ยวข้องไม่เป็นเอกภาพ (3) ข้อจำกัดด้านการศึกษาและโอกาสพัฒนาศักยภาพ เกิดจากตารางเรียนที่ไม่ยืดหยุ่นและการขาดแรงสนับสนุนทางการเงินส่งผลให้คุณภาพการเรียนลดลง และเสี่ยงหลุดจากระบบ (4) ความเสี่ยงจากพื้นที่และสภาพแวดล้อมการทำงาน โดยพื้นที่มีแสงสว่างไม่เพียงพอ เสียงดัง การจราจรหนาแน่น และอยู่ท่ามกลางผู้ใหญ่ที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือสารเสพติด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายทั้งทางตรงและทางอ้อม และ (5) การกำกับดูแลของครอบครัวที่ไม่ต่อเนื่อง โดยผู้ปกครองหลายกรณีไม่สามารถดูแลใกล้ชิดในช่วงกลางคืน ด้วยข้อจำกัดด้านงานหรือความตระหนักไม่รู้ต่อความเสี่ยง

ส่วนผลด้านความรู้สิทธิและกฎหมายของเด็กสะท้อนว่า เด็กส่วนใหญ่มีความเข้าใจเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องในระดับต่ำถึงต่ำมาก ไม่ทราบถึงขอบเขตการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ตลอดจนสิทธิภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ส่งผลให้ไม่สามารถป้องกันตนเองจากการเอารัดเอาเปรียบได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผลกระทบถูกพบในสามระดับสำคัญ (ก) ระดับบุคคล เด็กเผชิญความเหนื่อยล้าสะสม ภาวะพักผ่อนไม่พอ ความเครียด ความวิตกกังวล ความไม่มั่นคงทางอารมณ์ เสี่ยงอุบัติเหตุ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลง พร้อมความเสี่ยงหลุดจากระบบการศึกษา (ข) ระดับพื้นที่ ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวและความยั่งยืนเศรษฐกิจท้องถิ่นได้รับผลกระทบ สะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้างเรื่องความเหลื่อมล้ำและการกระจายรายได้ รวมทั้งข้อจำกัดของระบบการศึกษาในการรองรับบริบทพื้นที่ท่องเที่ยว (ค) ระดับประเทศ ประเด็นดังกล่าวส่งผลต่อคุณภาพทุนมนุษย์ ภาพลักษณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในเวทีนานาชาติ และความท้าทายเชิงนโยบายในการคุ้มครองเด็กและยกระดับมาตรฐานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้สอดคล้องหลักความยั่งยืน

การศึกษากฎหมายและมาตรการคุ้มครองการใช้แรงงานเด็กในประเทศไทย

จากการศึกษากฎหมายและมาตรการคุ้มครองการใช้แรงงานเด็กในประเทศไทยด้านกฎหมายและการบังคับใช้ การวิเคราะห์ชี้ถึงช่องว่างระหว่างข้อบัญญัติท้องถิ่นกับกฎหมายระดับชาติ โดยข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมุ่งจัดระเบียบ/ความสะอาดพื้นที่สาธารณะ แต่ขาดบทเฉพาะเพื่อคุ้มครองเด็ก ในมิติการทำงานกลางคืน/พื้นที่เสี่ยง ส่งผลให้เกิดความไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 (โดยเฉพาะหลักการตามหมวดแรงงานเด็ก เช่น ห้ามทำงานอายุต่ำกว่า 15 ปี ห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีทำงานระหว่าง 22.00 - 06.00 น. และห้ามทำงานในสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์/สถานบันเทิง) ตลอดจนขัดต่อเจตนารมณ์พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่ห้ามให้เด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมอันตรายหรือนำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยง การบังคับใช้ในพื้นที่ยังติดขัดจาก (ก) บทบาท-อำนาจเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่ไม่ชัด (ข) มาตรการเชิงป้องกันและระบบแจ้งเบาะแส-ตอบสนองที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ (ค) การสื่อสารความรู้กฎหมาย/สิทธิเด็กที่ยังจำกัด (ง) กลไกมีส่วนร่วมของชุมชนที่ยังไม่เข้มแข็ง นอกจากนี้การพิจารณาตามกรอบสิทธิเด็กสะท้อนการละเมิดในหลายมิติ ได้แก่ สิทธิในการมีชีวิตรอดและพัฒนา ได้แก่ เวลาพักผ่อนไม่พอ งานเสี่ยง กระทบสุขภาพและพัฒนาการ สิทธิในการศึกษา ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ถดถอยและเสี่ยงหลุดจากระบบ สิทธิในการได้รับการคุ้มครอง ได้แก่ การเสี่ยงอุบัติเหตุ ล่วงละเมิด คุกคามทางเพศหรือสารเสพติด และความไม่มั่นคงทางอารมณ์ สิทธิในการมีส่วนร่วม การสมัครใจ ภายใต้ข้อจำกัดเศรษฐกิจไม่ใช้การตัดสินใจบนข้อมูลอย่างเสมอภาค และสิทธิไม่ถูกเลือกปฏิบัติ ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้างทำให้เด็กยากจนเสียเปรียบเชิงโอกาสอย่างเป็นระบบ

การหามาตรการคุ้มครองการใช้แรงงานเด็กชายพวงมาลัยในเวลากลางคืน ในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การศึกษายืนยันว่าแรงผลักดันหลักของการใช้แรงงานเด็กชายพวงมาลัยในเวลากลางคืนในอำเภอเกาะสมุยคือ ความยากจนและความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ร่วมกับปัญหาโครงสร้างเศรษฐกิจท่องเที่ยวกลางคืน (Night Tourism) และช่องว่างของกฎหมาย/การบังคับใช้ในระดับท้องถิ่น ส่งผลให้เด็กเข้าสู่ตลาดแรงงานนอกระบบในช่วงเวลาและพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมต่อพัฒนาการ แม้การทำงานรูปแบบนี้สร้างรายได้แก่ครอบครัว แต่แลกมาด้วยความเสี่ยงด้านความปลอดภัย สุขภาวะ และการศึกษา ผลการวิเคราะห์เสนอ กรอบมาตรการคุ้มครอง 3 ด้านหลัก ดังนี้

1. มาตรการคุ้มครองทางกฎหมายเฉพาะสำหรับการขายพวงมาลัยในเวลากลางคืน มาตรการด้านนี้มีวัตถุประสงค์หลักในการแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิเด็กภายใต้กฎหมายและการขาดกลไกทางกฎหมายที่เฉพาะเจาะจงสำหรับบริบทพื้นที่ท่องเที่ยว โดยการดำเนินการสำคัญประกอบด้วย การจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจระดับพื้นที่ที่ประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว องค์กรพัฒนาเอกชน

และตัวแทนชุมชน การพัฒนาข้อบัญญัติท้องถิ่นเฉพาะพื้นที่เกาะสมุย และการบูรณาการระบบการตรวจสอบและติดตาม ผ่านการพัฒนากระบวนการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ

2. มาตรการสนับสนุนด้านเศรษฐกิจและสังคม มาตรการด้านนี้มีวัตถุประสงค์หลักในการแก้ไขปัญหาที่รากฐานของการใช้แรงงานเด็ก คือ ความยากจนและความเปราะบางทางเศรษฐกิจของครัวเรือน โดยการดำเนินการที่สำคัญประกอบด้วย การจัดตั้งกองทุนสนับสนุนเด็กและครอบครัวในพื้นที่เสี่ยงผ่านการระดมทุนจากหลายแหล่ง การพัฒนาโครงการฝึกอาชีพสำหรับครอบครัวที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ท่องเที่ยว และการจัดระบบสวัสดิการสังคมเชิงรุก สำหรับกลุ่มเสี่ยงที่มีการติดตามดูแลอย่างต่อเนื่อง

3. มาตรการด้านการศึกษาและการพัฒนาทักษะสำหรับเด็ก มาตรการด้านนี้มีวัตถุประสงค์หลักในการแก้ไขปัญหาการขาดโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่ต้องทำงาน โดยตระหนักว่าเด็กกลุ่มนี้แม้ที่ยังคงอยู่ในระบบการศึกษาและอยู่นอกระบบการศึกษา ซึ่งต้องการการสนับสนุนที่แตกต่างกันตามสถานการณ์เฉพาะ การดำเนินการที่สำคัญประกอบด้วย การพัฒนาระบบการศึกษาทางเลือกที่ยืดหยุ่น การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสำหรับเด็กกลุ่มเสี่ยง และการพัฒนาโครงการพี่เลี้ยงและต้นแบบผ่านการจับคู่เด็กกับอาสาสมัครที่ผ่านการคัดเลือก

จากการวิเคราะห์มาตรการคุ้มครองทั้ง 3 ด้าน พบว่า แต่ละมาตรการมีบทบาทเฉพาะในการแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็กชายพวงมาลัยในเวลากลางคืน โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาระยะสั้นและระยะยาว การบูรณาการมาตรการทั้ง 3 ด้านนี้จะสามารถสร้างระบบคุ้มครองที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ โดยตอบสนองต่อสาเหตุของปัญหาในทุกมิติ ทั้งมิติทางกฎหมาย เศรษฐกิจ และสังคม

ความสำคัญของมาตรการเหล่านี้ไม่เพียงแต่อยู่ที่การแก้ไขปัญหาปัจจุบัน แต่ยังรวมถึงการป้องกันปัญหาในอนาคต การสร้างความยั่งยืนในการคุ้มครองเด็ก และการเสริมสร้างความแข็งแกร่งของชุมชนในการจัดการกับปัญหาทางสังคม นอกจากนี้ มาตรการเหล่านี้ยังสามารถเป็นต้นแบบสำหรับการแก้ไขปัญหาคล้ายคลึงกันในพื้นที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ของประเทศไทย

อภิปรายผลการศึกษา

ปัจจัยการใช้แรงงานเด็กชายพวงมาลัยในเวลากลางคืน อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการวิจัยเรื่อง มาตรการคุ้มครองการใช้แรงงานเด็กชายพวงมาลัยในเวลากลางคืนในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ชี้ให้เห็นถึงความซับซ้อนของปัญหาที่เชื่อมโยงกันทั้งในมิติของเศรษฐกิจ สังคม และกฎหมาย โดยปัจจัยหลักที่ผลักดันให้เด็กเข้าสู่ตลาดแรงงานกลางคืนคือความยากจนและความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือน เด็กจำนวนมากมาจากครอบครัวที่มีรายได้ไม่แน่นอน มีหนี้สิน หรือผู้ปกครองขาดศักยภาพในการทำงาน ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับรายงานของ UNICEF (2021)¹⁰ ที่ระบุว่าความยากจนเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ครอบครัวจำเป็นต้องพึ่งพารายได้จากแรงงานเด็กเพื่อความอยู่รอด อีกทั้งยังตรงกับข้อสังเกตของ Edmonds (2007)¹¹ ที่อธิบายว่าแรงงานเด็กในประเทศกำลังพัฒนามีความสัมพันธ์โดยตรงกับภาวะเศรษฐกิจครัวเรือน นอกจากนี้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจแล้ว งานวิจัยยังสะท้อนถึงข้อจำกัดเชิงโครงสร้างทางสังคมที่ขาดระบบคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพในพื้นที่ท่องเที่ยว ตลอดจนจากระบบการศึกษาที่ไม่ยืดหยุ่นเพียงพอต่อเด็กที่ต้องทำงานควบคู่กับการเรียน รวมถึงบทบาทของครอบครัวที่ไม่สามารถดูแลบุตรหลานในช่วงกลางคืน

¹⁰ UNICEF. (2021). *Child Labour Rises to 160 Million - First Increase in two Decades* [Online]. Available : <https://www.unicef.org/press-releases/child-labour-rises-160-million> [2024, June 2]

¹¹ Edmonds, E. V. (2007). Child labor. In T. P. Schultz & J. Strauss (Eds.), *Handbook of Development Economics*, 4, 3607–3709.

ได้อย่างใกล้ชิด ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ Bequele และ Myers (1995)¹² ที่ชี้ว่า ปัญหาแรงงานเด็กเป็นผลจากการทำงานร่วมกันของหลายปัจจัย ทั้งเศรษฐกิจ ครอบครัวย และโครงสร้างทางสังคม มากกว่าจะเกิดจากปัจจัยด้านใดด้านหนึ่งโดยลำพัง

การศึกษากฎหมายและมาตรการคุ้มครองการใช้แรงงานเด็กในประเทศไทย

การศึกษากฎหมายและมาตรการคุ้มครองการใช้แรงงานเด็กในประเทศไทย พบว่า แม้ประเทศไทยมีกฎหมายระดับชาติที่กำหนดมาตรการคุ้มครองแรงงานเด็กไว้อย่างชัดเจน อาทิ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 แต่การบังคับใช้ในพื้นที่อำเภอเกาะสมุยยังมีข้อจำกัด ข้อบัญญัติท้องถิ่นมุ่งเน้นเพียงการจัดระเบียบพื้นที่สาธารณะและการรักษาความสะอาด โดยมีได้มีบทบัญญัติเฉพาะเพื่อคุ้มครองแรงงานเด็กในช่วงเวลากลางวันหรือในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง ส่งผลให้เกิดความไม่สอดคล้องกับกฎหมายระดับชาติ และไม่สามารถตอบสนองต่อปัญหาที่แท้จริงในพื้นที่ได้ ข้อสังเกตนี้สอดคล้องกับรายงานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ¹³ ที่ยืนยันว่า การขจัดแรงงานเด็กไม่อาจสำเร็จได้หากปราศจากการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพในระดับท้องถิ่น อีกทั้งยังสอดคล้องกับการวิเคราะห์ของ วุฒิ สุขเจริญ (2559)¹⁴ ที่ชี้ว่าการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองแรงงานเด็กของไทยยังเผชิญข้อจำกัดด้านกลไกท้องถิ่นและการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน และอีกประเด็นสำคัญอีกด้านหนึ่งคือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กที่ขายพวงมาลัยในเวลากลางคืน เด็กเหล่านี้มักเผชิญกับการพักผ่อนไม่เพียงพอ ส่งผลต่อพัฒนาการทางร่างกายและสติปัญญา อีกทั้งยังมีความเสี่ยงต่อการออกจากระบบการศึกษา ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิในการศึกษาตามรัฐธรรมนูญและตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก¹⁵ (CRC, 1989) ผลการวิจัยยังสะท้อนถึงการละเมิดสิทธิในการคุ้มครองจากการถูกเอารัดเอาเปรียบและจากการทำงานในสภาพแวดล้อมที่อันตราย ทั้งนี้ยังรวมถึงการถูกจำกัดสิทธิในการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เนื่องจากการตัดสินใจทำงานของเด็กมักเกิดขึ้นภายใต้ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจของครอบครัวมากกว่าความสมัครใจอย่างแท้จริง สถานการณ์เหล่านี้สอดคล้องกับงานของ Bequele และ Myers (1995)¹⁶ ที่ชี้ว่าแรงงานเด็กในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมก่อให้เกิดผลกระทบด้านพัฒนาการและการศึกษาที่รุนแรง

การหามาตรการคุ้มครองการใช้แรงงานเด็กขายพวงมาลัยในเวลากลางคืน ในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กรอบมาตรการคุ้มครองเชิงบูรณาการจำนวน 3 ด้านหลักที่เสนอ สะท้อนแนวคิดการแก้ไขปัญหาอย่างครอบคลุมและเป็นระบบ (1) มาตรการคุ้มครองทางกฎหมายเฉพาะสำหรับการขายพวงมาลัยในเวลากลางคืนที่มุ่งแก้ไขปัญหาละเลยการบังคับใช้กฎหมายผ่านการจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจระดับพื้นที่ การพัฒนาข้อบัญญัติท้องถิ่นเฉพาะพื้นที่ และการบูรณาการระบบการตรวจสอบและติดตามเป็นแนวทางที่ตอบสนองต่อปัญหาที่พบในการศึกษา (2) มาตรการสนับสนุนด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มุ่งแก้ไขปัญหารากฐานของการใช้แรงงานเด็ก คือ ความยากจนและความเปราะบางทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ผ่านการจัดตั้งกองทุนสนับสนุน การพัฒนาโครงการฝึกอาชีพ และการจัดระบบสวัสดิการ

¹² Bequele, A., & Myers, W. E. (1995). *First Things First in Child Labour: Eliminating work Detrimental to Children*. International Labour Organization.

¹³ International Labour Organization. (2021). *Child labour: Global Estimates 2020, Trends and the Road Forward*. ILO & UNICEF.

¹⁴ วุฒิ สุขเจริญ. (2559). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

¹⁵ Convention on the Rights of the Child. (1989). United Nations. [Online]. Available : <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child> [2024, June 2]

¹⁶ Bequele, A., & Myers, W. E. (1995). *First Things First in Child Labour: Eliminating Work Detrimental to Children*. International Labour Organization.

สังคมเชิงรุก เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับสาเหตุหลักของปัญหาที่พบ (3) มาตรการด้านการศึกษาและการพัฒนาทักษะสำหรับเด็กที่มุ่งแก้ไขปัญหาการขาดโอกาสทางการศึกษาผ่านการพัฒนากระบวนการศึกษาทางเลือกที่ยืดหยุ่น การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และการพัฒนาโครงการพี่เลี้ยงและต้นแบบ เป็นแนวทางที่ตอบสนองต่อความต้องการที่แตกต่างกันของเด็กในกลุ่มต่าง ๆ การบูรณาการมาตรการทั้ง 3 ด้านที่เชื่อมโยงและเสริมกำลังซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างระบบคุ้มครองที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ โดยตอบสนองต่อสาเหตุของปัญหาในทุกมิติ ทั้งมิติทางกฎหมาย เศรษฐกิจ และสังคม แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในความซับซ้อนของปัญหาและแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสม ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอของ International Labour Organization (2021)¹⁷ และ UNICEF (2021)¹⁸ ที่ต่างชี้ว่าการแก้ไขปัญหาระบบคุ้มครองแรงงานเด็กต้องอาศัยวิธีการแบบองค์รวม (Holistic Approach) ที่ไม่เพียงเน้นด้านกฎหมาย แต่ต้องเชื่อมโยงกับการสนับสนุนครอบครัวและการสร้างโอกาสทางการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหารากฐาน ข้อเสนอเชิงมาตรการของงานวิจัยนี้จึงมีความสำคัญในเชิงนโยบาย เนื่องจากการบูรณาการทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อสร้างระบบคุ้มครองเด็กที่ครอบคลุมและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลระดับชาติ รัฐบาลควรจัดตั้งระบบฐานข้อมูลกลางเกี่ยวกับสถานการณ์การใช้แรงงานเด็กในพื้นที่ท่องเที่ยว และกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนในการประเมินประสิทธิภาพของมาตรการคุ้มครองแรงงานเด็ก
2. การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากร ควรจัดสรรงบประมาณเฉพาะสำหรับการดำเนินโครงการคุ้มครองแรงงานเด็กในพื้นที่ท่องเที่ยว และสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนเด็กและครอบครัวในพื้นที่เสี่ยงในระดับชาติ
3. การพัฒนาข้อบัญญัติท้องถิ่นเฉพาะพื้นที่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีและเทศบาลต่าง ๆ ในพื้นที่เกาะสมุยควรร่วมกันจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นเฉพาะเรื่องการคุ้มครองแรงงานเด็กขายพวงมาลัยในเวลากลางคืน โดยระบุมาตรการเฉพาะและบทลงโทษที่ชัดเจน
4. การจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจระดับพื้นที่ ควรจัดตั้งคณะทำงานที่ประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว องค์กรพัฒนาเอกชน และตัวแทนชุมชน
5. การพัฒนาระบบการศึกษาทางเลือกที่ยืดหยุ่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่นสำหรับเด็กที่ต้องทำงาน และจัดทำโครงการติดตามและช่วยเหลือเด็กที่มีความเสี่ยงต่อการออกจากระบบการศึกษา
6. การพัฒนาโครงการสนับสนุนครอบครัวและเด็กกลุ่มเสี่ยง ควรจัดทำโครงการฝึกอาชีพสำหรับครอบครัวที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ท่องเที่ยว และจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสำหรับเด็กกลุ่มเสี่ยง

¹⁷ International Labour Organization. (2021). *Child Labour: Global Estimates 2020, Trends and the Road Forward*. ILO & UNICEF.

¹⁸ UNICEF. (2021, June 10). *Child Labour Rises to 160 Million - First Increase in two Decades* [Online]. Available : <https://www.unicef.org/press-releases/child-labour-rises-160-million> [2024, June 2]

เอกสารอ้างอิง

- ณิชาวีร์ นามธรรม และ สุรศักดิ์ มีบัว. (2562). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 : ศึกษากรณีการจ้างแรงงานเด็ก. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาต้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546.
- วุฒิ สุขเจริญ. (2559). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2568). สารประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเนื่องในวันเด็กแห่งชาติ [Online]. เข้าถึงได้จาก <https://www.nhrc.or.th/th/northeast/nhrc-northeastern-region-news/13966> [2568, มิถุนายน 1]
- อริการัตน์ นิยมไทย. (2552). อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child). ใน สนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่คนไทยควรรู้ : การปฏิรูปกฎหมาย. กรุงเทพฯ : สำนักกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- Business and Law. (2022). The Ban on Night Work as a Part of the Special Protection of Minor Labour [Online]. Available : <https://doi.org/10.370.75/BAL.2022.04.04> [2024, May 25]
- International Labour Organization. (2024). Global Child Labour Trends: 2024 edition [Online]. Available : <https://www.ilo.org> [2024, May 25]
- International Labour Organization. (2021). Child labour: Global Estimates 2020, Trends and the Road Forward. ILO & UNICEF.
- Ministry of Labour. (2025). “พิพัฒน์” นำทีมชุด “ไทรเทพพิทักษ์” ลงพื้นที่เกาะสมุย ตรวจเข้มแรงงานลงพื้นที่ตรวจสอบแรงงานผิดกฎหมายรวมเด็ก [Online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.mol.go.th/news> [2568, มิถุนายน 2].
- U.S. Department of Labor, Bureau of International Labor Affairs. (2023). Findings on the worst forms of Child Labor -Thailand [Online]. Available : <https://www.dol.gov/agencies/ilab/resources/reports/child-labor/thailand> [2024, June 2]
- UNICEF. (2021). Child Labour Rises to 160 Million - First Increase in two Decades [Online]. Available : <https://www.unicef.org/press-releases/child-labour-rises-160-million> [2024, June 2]
- Edmonds, E. V. (2007). Child labor. In T. P. Schultz & J. Strauss (Eds.), Handbook of Development Economics, 4, 3607–3709).
- Bequele, A., & Myers, W. E. (1995). First Things First in Child Labour: Eliminating work Detrimental to Children. International Labour Organization.
- Convention on the Rights of the Child. (1989). United Nations. [Online]. Available : <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child> [2024, June 2]